

DIETER HATTRUP

Kako naj ozdravimo bolno Zemljo?

1. Kako je mogoče rešiti ekološki problem?

Povsem preprosto je: spreobrniti moramo le volka iz Gubbija. Ta je pospravil vse, po čemer je imel skomine: danes zajca, jutri pol prašiča, celo devic ni zavračal. Tedaj je stopil k njemu sv. Frančišek Asiški: »Brat volk, pridi sem! V Kristusovem imenu ti ukazujem, da nikomur več ne storiš nič žalega. In tudi brata osla ne žri.« Svetemu Frančišku ni bilo težko spreobrniti srditega volka, ker je bil Frančišek sam spreobrnjenec. V novem prevodu Chestertonove knjige o sv. Frančišku Asiškem je zapisano: »Frančišek tako blago ravna s svojim bratom volkom in tako trdo s svojim bratom oslom«. ¹ Kdo je osel? Frančišek je tako imenoval svoje telo, kateremu je nalagal precejšnje odrekanje, bolje rečeno, popolno odrekanje. Potem bi moralo biti tudi z ekologijo vse v redu. Če bi se ves svet tako obnašal kakor Frančišek in njegov osel, ne bi bilo več treba govoriti o pravicah živali, saj bi ves svet živel vegetarijansko. Odpadli bi poskusi na živalih za medicino in kozmetiko, kajti ko je Frančišek spoznal Stvarnika narave, odpade skrb za brata osla. Tudi ne bi bilo več ogrevanja Zemlje, ki ga povzročajo ljudje, saj Frančišek ni šel nikoli na dopust in tudi ni potreboval avtomobila in hladilne naprave.

Dieter Hattrup, roj. 1948, duhovnik 1980. Doktoriral je iz matematike v Bonnu in teologije v Tübingenu. Od 1991 je profesor za dogmatiko in dogemsko zgodovino na Teološki fakulteti v Paderbornu. – Njegov komentar o papeževi okoljski okrožnici »Wie ist die kranke Erde zu heilen?«, v: Kirche heute, Nr. 8/9 (2015) 12-13 je prevedel Anton Štrukelj.

Negotovo je, če bi angleškemu pisatelju Chestertonu (1874–1936) uspelo spreobrniti volka. Gilbert K. Chesterton je bil namreč obilen in krepak. Imel je tudi debel bančni račun, ker je bil uspešen. O tem je ljubka anekdota. Nekoč je zbedel svojega najljubšega nasprotnika suhega G. B. Shawa z besedami: »Če Vas človek vidi, bi pomislil, da v Angliji vlada lakota.« Shaw je suho odvrnil: »Če pa človek pogleda Vas, ve, od kod prihaja lakota.« A Chestertona vendar lahko pohvalimo, saj je vedel, kaj naj stori in zakaj je po svojem spreobrnjenju 1922 tako rad pisal o svetnikih. Moral pa se je omejiti samo na Frančiškov nauk, ker mu Frančiškovo življenje v popolni askezi ni hotelo uspevati.

2. Človek kot gospodar narave

Takšne misli so mi rojile po glavi, ko se je papež Frančišek pred dvema letoma imenoval po Asiškem. Še bolj pa so mi hodile po glavi, ko je zdaj junija 2015 objavil okrožnico s frančiškanskim naslovom: »*Laudato si' – Hvaljen bodi, Gospod*«. Analize svetovnega položaja so dobre ali vsaj sprejemljive. Recimo takoj na začetku, ko papež prisluškuje mislim današnjih zemeljskih prebivalcev. Kot pozni ljudje novega veka dejansko mislimo, da smo z rojstvom postali »lastniki in gospodarji« narave (št. 2). To poslušamo že 400 let, ko je Descartes v začetku novega veka na glas oznanil, da se bomo povzpeli v »*gospodarje in lastnike narave*« (*maîtres et possesseurs de la nature*), če bi hoteli slediti njegovi filozofiji.² To se nam je vtisnilo v zavest, in hkrati tudi misel, da je narava, ki jo moremo zgrabiti, vsa resničnost. To se ujema z mislijo, da sploh ni resničnosti, ki nas obdaja in smo položeni v njene roke.

Kartezijanski program je dolgo časa veljal za zelo naprednega, saj nam je izročil dobrine Zemlje. Izum ure, spoznanje vesolja in vesolske rakete, parni stroj, avto, električna svetloba, elektronika in internet, ne pozabimo medicine, vse to je posledica kartezijanskega programa, da človeka postavi za vladarja in gospodarja Zemlje. Seveda sem spadajo tudi atomske in vodikove bombe, s katerimi

ima gospodar hkrati tudi možnost, da se spet odstrani. Odprava zemeljskega življenjskega prostora pa se danes ne imenuje toliko atomska bomba, ampak okolje.

Napredni kartezijanski program je nenadoma postal nazadnjaški, ker je lastnik narave na tem, da jo s prehudo rabo uniči. »Ta sestra vpije zaradi škode, ki smo ji jo prizadejali zaradi neodgovorne rabe in zlorabe dobrin« (št. 2).

3. Je dialog prava pot?

Kaj je treba storiti? Papež bi svetovni problem rad rešil z dialogom. To besedo sem bral v okrožnici nič manj kot 29-krat. Je dialog prava pot? Sprva da. Kriza okolja je kriza celotnega sveta. Vsi se moramo spopasti s tem, kar se tiče vseh. Papeževi analizi bodo mnogi prisluhnil, ker je tudi sam poslušal veliko glasov. Ne navaja samo svojih predhodnikov, ampak tudi škofovske konference, patriarha Bartolomeja, filozofa Ricoeurja in sufija. Priporočilo se vedno glasi enodušno: bodite zadržani in ravnajte obzirno z dobrinami Zemlje. »Ritem potrošnje, razsipavanja in spreminjanja okolja je tako zelo presegel zmogljivost planeta, da more sedanji življenjski slog, ki je nevzdržen, končati samo v katastrofi, kar se občasno že dogaja v raznih pokrajinah« (št. 161).

A kakor vedno problem ni v diagnozi, ampak v terapiji. Bolezni Zemlje lahko ugotovimo, ozdraviti bolno Zemljo, pa je težko ugibanje. Nisem povsem prepričan, če je papež na pravi poti, ali če je dovolj dolgo hodil po pravi poti.

Navajam primer! V št. 87 papež Frančišek poje Sončno pesem sv. Frančiška, katere prve vrstice je izbral za naslov. A manjkata obe zadnji kitici. Izpustil je ravno temno plat hvalnice Bogu, hvalnice z boleznijo in trpljenjem. Manjka predvsem hvalnica Bogu s sestro smrtjo. Morda papež diplomatsko to stori čisto pravilno, ker se boji, da bo sicer odgnal svoje poslušalce. Toda cena bi utegnila biti visoka in bi spodnesla terapijo dobre volje.

4. Preobrazba z evangeljskimi sveti

Theodor Fontane je v romanu »*Stechlin*« (Bodica) zapisal: »Vsa naša družba ... je zgrajena na jazu. To je prekletstvo, in tu mora družba propasti« (15. pogl.) V 120 letih se je glede tega malo spremenilo. Svoboden pisatelj sme govoriti tako svobodno in položiti prst na rano. Kdor pa tako govori, zahteva smrt jaza, spreobrnjenje jaza, kakor se je spreobrnil nečimrn Frančišek v ječi v Perugi, preden je postal sveti Frančišek. Smrt jaza pa za Cerkev pomeni evangeljske svete, torej uboštvo, neporočenost in pokorščino, ki jo je Frančišek neizmerno ljubil. Ali ni bil celo poročen z gospo revščino (uboštvom)? Toda ali moderen duh lahko pristane na to? Zato je bil papež pač tako previden.

Filozof Carl Friedrich von Weizsäcker more v svoji ekološki okrožnici »*Gehen wir einer asketischen Weltkultur entgegen?*« (Ali se bližamo koncu asketske svetovne kulture?) iz leta 1978 govoriti bolj odkrito in brez olepšav kakor papež: »Odpovedi potrebam, simbolizirane v meniških zaobljubah uboštva, čistosti, pokorščine, so sredstva ozaveščenja, distanciranja od samega sebe. Globoka preobrazba človeške narave, ki je s tem omogočena, nato odseva v kulturo in jo zaznamuje. ... Ta samodisciplina torej služi ... ne le ohranjanju obstoječe družbe, ampak preobrazbi človeka; služi temu, kar religija imenuje človekovo zveličanje« (89).

Seveda ne morejo vsi ljudje v Cerkvi živeti kot menihi. A 'globoka preobrazba človeške narave' se more uresničevati tudi z namestništvom. Obstajati pa morajo menihi kakor sv. Frančišek, obstajati mora visoko spoštovanje menišтва, o čemer je leta 1964 govoril koncil: »Zaobljube evangeljskih svetov vstopajo torej pred nas kot znamenje, ki more in mora vse ude Cerkve učinkovito pritegovati k vnetemu izpolnjevanju dolžnosti krščanskega poklica« (C 44).

Papeža Frančiška že imamo, Frančiškovo okrožnico tudi. Manjka nam sv. Frančišek sam, ker more samo on spreobrniti volka iz Gubbija.

Opombi

¹ Hl. Franziskus von Assisi, Verlag Media Maria 2014, 1. pogl.

² Discours 1637, VI, 2.

Anton Štrukelj

Zaupanje in pogum